

Аудит як драйвер адаптації економічних систем до глобальних змін

Усикова Олена,

д-р екон. наук, професорка,

професорка кафедри обліку і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація. У тезах обґрунтовано роль аудиту як інструменту, що не лише підтверджує достовірність фінансової інформації, а й формує основу для адаптації економічних систем до змін глобального середовища.

Ключові слова: аудит, глобалізація, економічна система, адаптація, цифровізація, ризики, ESG, управління.

Глобальна економіка дедалі більше функціонує в режимі багатфакторної турбулентності. Геополітичні ризики, порушення ланцюгів постачання, інфляційний тиск, технологічні зсуви, кібератаки та посилення регуляторних вимог змінюють не лише поведінку бізнесу, а й саму логіку економічних систем. У таких умовах аудит перестає бути виключно інструментом контролю завершених операцій. Він набуває ролі механізму раннього попередження, оцінки стійкості та підтримки адаптивного управління [1].

Питання трансформації аудиту в умовах цифрової та глобалізованої економіки активно досліджуються у працях вітчизняних і зарубіжних науковців. У сучасних підходах аудит розглядають як систему незалежної оцінки інформації, внутрішнього контролю, ризик-менеджменту та корпоративного нагляду. Водночас у більшості досліджень акцент робиться на перевірці звітності, тоді як його потенціал як аналітичного інструменту адаптації економічних систем до змін середовища залишається недостатньо розкритим [2; 3].

Аудит у класичному розумінні забезпечує перевірку достовірності фінансової звітності, законності господарських операцій і дотримання встановлених процедур. Проте в умовах глобальної економіки цього вже недостатньо. Бізнес-середовище змінюється настільки швидко, що інформація про минулі події має цінність лише за умови, що на її основі можна прогнозувати майбутні ризики та коригувати управлінські рішення.

Саме тому сучасний аудит дедалі частіше інтегрується з такими напрямками, як аналітика великих даних, автоматизований контроль транзакцій, безперервний аудит, оцінювання кіберризиків і перевірка нефінансової звітності. Це дає змогу не тільки фіксувати відхилення, а й виявляти їхні причини та оцінювати наслідки для стійкості економічної системи. У практичному вимірі аудит виконує кілька взаємопов'язаних функцій: інформаційну, контрольну, превентивну, консультаційну та стратегічну.

Інформаційна функція полягає в наданні користувачам перевірених даних для ухвалення рішень. Контрольна функція забезпечує виявлення помилок,

викривлень і порушень. Превентивна функція сприяє попередженню ризиків ще до того, як вони перетворюються на фінансові втрати. Консультаційна функція допомагає керівництву обирати оптимальні сценарії реагування на зміни. Стратегічна функція відображається у здатності аудиту формувати аналітичну основу для довгострокової адаптації бізнесу та публічних інституцій.

Особливої ваги набуває цифровізація аудиторських процедур. Використання систем ERP, інструментів data analytics, штучного інтелекту, роботизованої автоматизації процесів і хмарних сервісів суттєво підвищує швидкість і глибину перевірок. Це дозволяє переходити від вибіркової перевірки до більш суцільного моніторингу, виявляти нетипові операції та ранні сигнали ризику. Таким чином, аудит стає не реакцією на вже наявні проблеми, а елементом системи їх попередження.

Ще один важливий аспект пов'язаний із ESG-підходом. Глобальні інвестори, кредитори й регулятори дедалі частіше оцінюють не лише прибутковість, а й екологічну та соціальну відповідальність компаній. У цьому контексті аудит нефінансової інформації, звітів зі сталого розвитку та системи управління ризиками дозволяє підвищити довіру до суб'єкта господарювання та його здатність до адаптації в довгостроковій перспективі [4].

Окремо слід наголосити на ролі аудиту для публічного сектору та територіальних громад. Умови децентралізації, обмежених ресурсів і підвищеної суспільної вимоги до прозорості зумовлюють потребу в якісному аудиті ефективності використання бюджетних коштів, інвестиційних програм і проєктів відновлення. Для економічної системи в цілому це означає підвищення якості інституцій, зменшення втрат і зміцнення довіри між державою, бізнесом та суспільством.

Отже, у глобальній економіці аудит перетворюється на інтеграційний механізм, який поєднує контроль, аналітику та управління змінами. Його цінність полягає не лише в підтвердженні правильності минулих дій, а й у забезпеченні здатності економічних систем швидко реагувати на зовнішні та внутрішні виклики.

Проведене узагальнення дає підстави стверджувати, що аудит є одним із ключових драйверів адаптації економічних систем до глобальних змін. Його еволюція від традиційної перевірки до цифрово-орієнтованої аналітики, моніторингу ризиків і оцінювання сталості відображає потреби сучасної економіки. Умови високої невизначеності підсилюють значення аудиту як інструменту довіри, прозорості та стратегічної стійкості. Перспективи подальших досліджень пов'язані з розвитком безперервного аудиту, впровадженням штучного інтелекту в контрольні процедури та поглибленням інтеграції аудиту з ESG-оцінюванням і системами управління ризиками [5].

Список використаних джерел

1. International Federation of Accountants. International Standards on Auditing. 2023.
2. OECD. Economic Outlook. Paris: OECD Publishing, 2024.
3. World Bank. Global Economic Prospects. Washington, 2024.

4. Deloitte. Global Audit Trends Report, 2023.
5. Бутинець Ф.Ф. Аудит: підручник. Житомир: ПП «Рута», 2020.
6. Білуха М.Т.(2018). Теорія фінансово-господарського контролю і аудиту. К.: Вища школа
7. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 № 2258-VIII.
8. Пантелєєв В.П. (2021). Аудит в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Економіка України. №5.

Abstract. *The paper substantiates the role of audit as a tool that not only verifies the reliability of financial information but also provides a basis for adapting economic systems to global changes.*

Keywords: *audit, globalization, economic system, adaptation, digitalization, risk, ESG, governance.*